

Bombardementen in taal en media

1 juli 2011

Auteur: Ronald Soetaert

Volume: 40

Nummer: 5

Pagina's: 411-420

Documenten

- [vonk_jrg40_083.pdf](#)

o 411 g e s c h u d bombardementen in taal en media ronald soetaert zouden de bommen die op joegoslavie vallen de waarheid vertellen als ze konden spreken in plaats van te ontploffen en te doden zijn jullie de dodelijke werktuigen van het goede zouden we hun kunnen vragen een beetje respect meneer wij zijn big business eduardo galeano de morgen 14 4 1999 we must teach our children to solve their problems with words not with arms president clintons tv speech april 1999 n vorige columns in voor de retorische principes waarmee we vonk had ik het onder onze cultuur creeren ik was ook zo lichtzin andere over media over nig een advies te formuleren taalbeschouwing en over het schoolboek nog meer nog een raad als de taalkundigen hun zelfs ik ventileerde zowaar huiswerk maken mogen ze het internet niet meningen over de toekomst van vergeten want de vernieuwing rond retorica deze concepten niet gehinderd speelt zich daar af geen toeval trouwens door praktische bezwaren argumenteerde ik via de digitalisering realiseren we ons binnen het taal onderwijs voor een terug opnieuw dat de mens een retorisch wezen keer naar de retorica met aandacht voor het is taal als spel alle redenen dus om ons discours argumentatietheorie persuasieve vak au serieux te nemen vonk 28 3 communicatie kortom met aandacht p 78 79 juli 2011 nummer 5 40e jaargang 412 niet dat ik een uitgebreide fanmail ontving zijn onderwijs wil actualiseren dient op maar toch kreeg ik geïnteresseerde reacties korte tijd te kunnen reageren zowel wat die hier en daar geïrriteerde oprispingen expertise over het onderwerp als wat mate werden een voorbeeldje graag meneer riaal betreft samenwerking met collega s soetaert tsja ik heb er mezelf in gepraat rond dit thema per definitie trouwens vak dus laat ik een poging ondernemen ik kreeg overschrijdend lijkt vanzelfsprekend de de vraag rechtstreeks en ik begon overmoe nieuwe media e mail en een website laten dig een voorbeeld te fantaseren en even vandaag toe een ruimer netwerk van samen later te bricoleren u zoekt een thema kijk werking op te zetten ruimer in elk geval in de krant doceerde ik we keken in de dan de eigen school of klas tegelijkertijd krant en konden of mochten we wegkijken zien we dergelijke netwerken op het inter van kosovo kosovo was dus helaas

het net muteren tot een materiaalverzameling ideale thema wat kon het taal onderwijs en een discussieforum en een leeromgeving met kosovo doen en wat hebben de nieuwe media hiermee te maken en ik zo ontwikkelde sandra fauconnier universi begon eraan wat volgt moet u lezen als teit gent op korte tijd een website waarin work in progress laten we hopen dat mijn zij informatie en standpunten inventari werk gedateerd is dat er geen bommen seerde rond de kwestie kosovo belangrijk meer vallen als deze vonk in uw bus valt lijkt me dat zij in haar site diverse standpun maar ik vrees dat enkele principes interes ten naast elkaar plaatst waardoor vergelij sant blijven omdat de geschiedenis zich nu king en nuancering mogelijk worden als er eenmaal herhaalt dan toch een ideologische keuze gemaakt wordt is die keuze beinvloed door een humanitaire bezorgdheid voor de slachtofers en de bezorgdheid over de onbetrouw informatie baarheid van de media laten we hopen dat we tenminste deze perspectieven kunnen op zoek naar informatie over kosovo wer delen den we overweldigd door een niet aflatende stroom aan feiten achtergronden stand punten ook hier worden we geconfronteerd met de informatieparadox de enorme argumentatie hoeveelheid informatie veroorzaakt een groeiend gevoel van onoverzichtelijkheid en hoe gedraagt men zich als leraar in dit de machteloosheid toch lijkt het alsof we nog bat want het gaat hier uiteindelijk om ideo nooit eerder zo geïnformeerd zijn over een logische keuzes persoonlijke meningen oorlog kranten tijdschriften televisie hoewel het uiteindelijk de bedoeling is dat radio internet wie niks vindt heeft leerlingen een eigen mening kunnen vor slecht gezocht maar wie iets vindt ontdekt men lijkt het me van belang die meningen vaak een paar dagen later hoe onbetrouw zoveel mogelijk te problematiseren precies baar de nieuwsgeving wel is via het onderwijs kan men meningen en attitudes immers proberen om te buigen tot ook blijkt weer dat het schoolboek niet lan geïnformeerde standpunten ik ben me ger het ideale medium is om dergelijke be wust van de complexiteit die ik voorstel onderwerpen te behandelen wie als leraar maar ik denk dat we daar moeten mee leren 40e jaargang nummer 5 juli 2011 413 leven en handelen het moet mogelijk zijn zich vaak principieel tegen geweld maar om dit conflict vanuit verschillende perspec wie tegen de navo bombardementen is tieven te beschrijven en te benaderen kan ook heel andere redenen hebben om dat hij of zij bijvoorbeeld voor de nationalis wie de voorpagina s van onze kranten en tische politiek van milosevic kiest of omdat tijdschriften in de eerste fase bekijkt en hij zij tegen de islam wil ageren en zo de doorheen de nieuwsuitzendingen zapt etnische zuivering van milosevic legitimeert wordt geconfronteerd met een eenvoudige als een strijd tegen de barbaarse halve boodschap de westerse democratische maan de eeuwige vijand van het christelijke we reld verbiedt een nationalistische leider en beschaafde europa llosa 1999 en etnische zuiveringen uit te voeren kortom willen we een fundamentalistisch regime oorlog wordt een humanitaire interventie dat een bondgenoot wordt van khadafi en die naamgeving werd vaak overgenomen sadam hoessein en de ayatollahs in het hart in de politieke commentaar een perspectief van europa llosa 1999 wijziging zorgt voor een ander standpunt een leger valt een soevereine staat aan trouwens het wordt nog complexer als we hierbij wordt de vraag gesteld naar de legale beseffen dat een oordeel over deze kwestie status van de humanitaire inter-

ventie voor niet los kan gezien worden van andere con een retorische analyse van het truisme dat flicten zo krijgt iemand die tegen de navo hier gehanteerd wordt zie chomsky 1999 interventie is onmiddellijk een les in en uit de geschiedenis maakt men als pacifist weer een perspectiefwijziging bij dat niet dezelfde fout als tijdens de oorlog tegen leger zorgt voor een andere realiteit de hitler of sadam houssein navo verdedigt de westerse europese cul tuur maar die cultuur bestaat in hoge mate en wat met het dilemma van vele serviers uit een kapitalistisch systeem een indus die toch moeilijk de navo bombardemen trieel complex waarin de wapenindustrie ten kunnen toejuichen vanuit politiek per een centrale rol speelt door die wijziging spectief worden zij gestigmatiseerd tot land staat de navo niet alleen voor mensenrech verraders en vanuit persoonlijk perspectief ten maar ook voor platte commerciële kunnen zij toch moeilijk de vernietiging van belangen of om het met de cultuurfilosoof hun land en de dood van landgenoten zizek 1999 heel kritisch te stellen de navo familie en vrienden goedpraten hoe or is het leger van de kapitalistische wereld die ganiseer je vanuit dit perspectief een poli de belangen van het kapitaal verdedigt in tieke reactie tegen milosovic de vorm van een verwerpelijke travestie waarin ze poseren als verdedigers van de zo krijgt men ook onmiddellijk een les in ver mensenrechten gelijkende actuele politieke praktijk als de navo inderdaad zo bezorgd zou zijn over oordelen binnen deze kwestie wordt nog een humanitair schandaal waarom werd complexer door het feit dat men diverse per dan niet gereageerd op andere schandalen spectieven oordelen kan relateren aan afwij waarom werd turkije niet gebombardeerde visies waardoor iemand die een stel dat systematisch de koerden isoleert en zui ling verdedigt zich in het gezelschap van vert omdat turkije bij het clubje hoort een anderen bevindt bien etonne de se trouver goede klant is van de wapenindustrie of ensemble pacifisten bijvoorbeeld verzetten waarom werd er niet ingegrepen om de juli 2011 nummer 5 40e jaargang 414 rwandese tragedie te voorkomen of denk en waarom is deze regio zo belangrijk het aan guatemala waarbij honderd keer meer uiteindelijke doel ligt een stap verder de mensen werden gedood en dubbel zoveel toekomst van de navo ligt in het beheersen mensen werden gedeporteerd als in kosovo van de conflicthaarden van het midden oos galeano 1999 chomsky 1999 ten daarbij moet men vooral de rol van de enorme olievoorraden in de kaspische zee in galeano constateert dat tijdens de eerste de gaten houden de navo wil haar pied a nacht evenveel geld uitgegeven werd als terre in de regio versterken daarom moet clinton beloofde aan de centraal ameri eerst de balkan ontmi jnd worden merk kaanse landen die door mitch getroffen waardige analyse als we de retoriek nalezen werden zoals alle oorlogen is deze oorlog waarin steeds beklemtoond wordt dat de een reusachtige wapenbeurs zoals alle oor aanvallen van de navo niets te maken heb logen dient deze oorlog om de militaire uit ben met politieke of economische belangen gaven te rechtvaardigen de grote westerse machten zijn tot de tanden gewapend en met een retorische lezing van deze oorlog hebben zowel klanten als vijanden nodig bedoel ik dat leerlingen moeten leren kijken terwijl ik dit schrijf is de vreselijke moord door andermans ogen vooraleer blindelings partij in een amerikaanse school groot een mening te ventileren wat we in het nieuws en hoor ik clinton zijn bezorgdheid onderwijs kunnen ontmi jnen

redeneringen over de jeugd uitspreken en vraag ik mij in discours en retoriek en daarin spelen dan met velen toch af waarom geen bezorgd weer de media zo n belangrijke rol was dit heid over de open wapenverkoop is die conflict niet zo tragisch dan zou een retori lobby zo sterke lezing een spottende lach oproepen spot met al die opgeblazen waarden en waarom beschrijft de navo dit conflict als onbetrouwbare waarheden een defensieve strategie wat verbergt deze militaire retoriek de stabiliteit van de regio rond kosovo is immers vanuit militair perspectief een brandende kwestie in een geschiedenis interview met prof suy probeert bart eek hout 1999 zicht te krijgen op die strategie wie zich op de argumentatie concentreert de navo is bijna ongemerkt aan een om wordt geconfronteerd met het feit hoe zo wel singeling van rusland begonnen de alliantie de geschiedenis als de actualiteit als object maakt van de ontstellende militaire zwak-tieve bondgenoten gebruikt worden om heid van rusland gebruik om haar zuidflank tegensprekelijke stellingen te verdedigen de turkije en griekenland te verbinden met de albanese schrijver kadare was te zien op het midden en west europese flank de enige nederlandse actualiteiten programma net zwarte of witte zo u wilt vleek in dat sce werk ook overgenomen door ter zake nario is net joegoslavie daar ligt het belang 20 4 1999 kadare constateerde hoe de ge van de navo in deze oorlog het regime schiedenis door de slavische volkeren steeds van de joegoslavische president slobodan weer gebruikt wordt om actuele standpunten milosovic moet vervangen worden door een te legitimeren nou ja dat geldt natuurlijk meer democratisch regime dat zich inschrijft ook voor ons en zelfs heel specifiek voor in het navo schema voor die regio ons taalgebied de vlaamse geschiedenis wordt ook geregeld herschreven 40e jaargang nummer 5 juli 2011 415 nou ja het geldt ook voor kadare die ener zijds de mythe van de serviers ontmaskert ook de vrt vtm uitzending help kosovo maar er anderzijds zijn eigen mythe van het werd door ter zake 27 4 1999 in aanwe albanese volk tegenover plaatst het oudste zigheid van een sociaal psycholoog van de volk in de balkan zouden de albanezen zijn k u leven geïnterpreteerd vanuit de ook dat is ons hier niet vreemd zoals marc beelden die mensen manipuleren om meer reynebeau 1996 schrijft de geschiedenis is te geven en komt daar nog bij die mix als wetenschappelijke discipline geboren in van informatie en amusement met specta de dienstbaarheid meer bepaald in een culaire momenten voor insiders waarin romantische en nationalistische geest van de de soaps in elkaar overgaan en uiteindelijk vorige eeuw p 41 hoe de geschiedenis van deze oorlog een soap maken maar goed en slecht kan worden ingezet is kom het is voor het goede doel wat er in opnieuw een centrale vraag bij een retori elk geval uit spreekt is het immense belang sche benadering van dat vakgebied van de tv berichtgeving wie kan nog lesge ven zonder de video in aanslag het belang van televisie laat zich lezen in het feit dat het televisiestation in belgrado een doelwit was media van de bommen commentaar op televisie van de navo woordvoerder ken bacon its wat valt op in de berichtgeving rond kosovo function is to distort reality de staats dat het ook een mediaoorlog is dat de oor zender wordt een belangrijke vijand een logsvoering ook in taal gebeurt dat onze onderdeel van milosovic moordmachine als oordelen in taal vorm krijgen het is een oud het leger en onze eigen televisie gegeven legerbevelhebbers in beide kampen vieren hun

overwinningen verzwijgen hun nederlagen ter zake 7 4 1999 maakte een vergelijking van west europese en centraal retorica europese berichtgeving en in het wekelijkse programma van de nederlandse essayist anil op het moment dat ik dit artikel schreef ramdas werden televisiebeelden over de oor kreeg ik een mail van traci gardner 23rd log geanalyseerd een hoog niveau van lie list of ten rhetoric of war gardner 1999 gen constateerde het panel opvallend is verzorgt een reeks lessen rond bepaalde dat steeds meer elke vorm van berichtgeving onderwerpen waarop men zich kan inschrij ook foto s en televisiebeelden herleid is ven zij schrijft over haar onmacht om iets te tot een item in schalkse ruiters is het waar doen over haar onzekerheid te oordelen als of niet waar in de diverse confrontaties met leraar en als lerarenopleider zij deed wat ze beelden zeggen de betrokkenen dat het om kon doen een lesmodel maken ik vertaal manipulatie gaat deze manipulatie door het en pas het wat aan voor u gronden maakt deel uit van een retorische lezing van deze oorlog juli 2011 nummer 5 40e jaargang 416 naamgeving bekijk de woorden die gebruikt worden voor de beschrijving van de gebeur tenissen mensen en dingen bv wie gebruikt oorlog en wie militaire actie wie genocide en wie etnische zuivering bespreek de connotatie en denotatie bij deze woorden onderzoek ook de historische vergelijkingen in het westen is milosovic een soort hitler in joegoslavië blijkt hij een soort mozes te zijn bekijk het doel de retorische strategieën en het doelpubliek gardner citeert een paar voorbeelden ethnic cleansing freedom fighters peacekeepers police action death squad and serbian war machine meer voor de engelse les die voorbeelden waarmee ik echter wil stellen dat die retorische vraagstelling in alle talen kan worden geanalyseerd overtuigen kies uitspraken van een van de groepen die betrokken zijn bij de oorlog een politiker een militaire zegsman een kenner een arts hoe wordt gebruik gemaakt van ethische logische emotionele argumenten ontwijken idem bekijk wat niet gezegd wordt door een bepaalde groep welke aspecten werden vermeden wie komt nooit aan het woord waarom objectief versus subjectief bespreek een krantenartikel televisie of radio uitzending selecteer objectieve van subjectieve uitspraken waarop is jouw oordeel gebaseerd metafoor verzamel metaforen die gebruikt worden om de oorlog het conflict te beschrijven zie ook het gebruik van genres oorlogstaferelen kunnen zake lijk beschreven worden als een avontuur als een spel bekijk de retorische bedoelingen van genres zie george lakoff s metaphor and war getuigenissen verzamel en vergelijk getuigenissen bekijk wat en hoe er beschreven wordt vergelijk eventueel met oorlogen uit het verleden en bekijk het terugkerend discours zie in dit verband de vergelijking met het hitler tijdperk beelden onderzoek de rol die beelden spelen in de communicatie over de oorlog hoe worden zij ingezet in deze media oorlog welke commentaar woord en muziek begeleidt deze beelden hoe worden ze gemonteerd binnen een verhaal hoe worden verschillende technieken gebruikt bij verschillende genres een briefing van het leger het commentaar van een journalist een getuige een specialist 40e jaargang nummer 5 juli 2011 417 merkwaardig wel dat er niet ingegaan ping pongbombardementen waarmee de wordt op de rol van het internet hoewel het servers platgelegd worden lesvoorstel via het internet verspreid werd daarom even een blik op de rol van de op het internet wordt de oorlog verbaal ver nieuwe media in dit conflict der gevoerd en ook hier

wordt de waarheid van de berichtgeving in vraag gesteld is het bericht van een on-trepperd meisje werkelijk een bericht van dat meisje of worden we internet gema-nipuleerd zoals eric crump 1999 opmerkt naar aanleiding van een discussie hier-boven heb ik reeds het internet vermeld over de objectiviteit van internetbronnen als een bron van informatie maar het is ook it s not really safe to simply trust re-ports meer dan dat internet speelt een recht that purport to be from authentic eye wit streekse rol in de retorische oorlogsvoering nesses in this conflict for one thing every van servische propaganda serbia info body involved in any way has deep agen com waar milosevic s peace initiative das to promote and protect if ev-er there centraal staat tot de navo website met was a case for the death of objectiv-ity pers mededelingen transcripties van de dagelijkse persbriefings fotomateriaal en technologie beloofde ons objectiviteit en video opnames nato int informatie en inzicht maar het wordt steeds duidelijker dat diezelfde technologie maar naast een bron van informatie groeide ons ook onoverzichtelijkheid en extreme het internet ook tot een ruimte voor vormen van subjectiviteit en desinformatie heel persoonli-jke informatie getuigenissen bezorgt ik zal hier dan ook maar het cliché around 04 30 am cruise missiles hit bel herhalen dat de uitvinding en verspreiding grade again en i wonder what is on the van de nieuwe media internet voorop menu for next night en noodkreten alles te maken heeft met de oorlogsindus dear friends whatever is happening here trie dat deze oorlog ook in een andere and will hap-pen i ve decided to leave the meer letterlijke betekenis een nieuwe media country maybe i am a coward maybe i oorlog is am not but there is no future here so it looks that i am a refugee en concrete vra een constant wantrouwen lijkt de enige gen naar hulp so if anyone is in bui remedie waarheden lichten eventjes op garia sofia i would need just a hint of maar verdwijnen want steeds weer loopt help i don t even know where to go sara iemand er mee weg jevo budapest bucarest so-fia some of the options en oproepen tot politieke actie but perhaps e mail will help let ame rica know the horror of what its government retoriek has begun dat laat-ste leidt tot een nieuwe vorm van engagement een vorm er zijn gevaren verbon-den aan de retorische van hacktivisme een online activisme voor analyse die ik hierboven beschrijf ik besef een online democratie elektronische pira bijvoorbeeld dat bij een doorgedreven reto ten internetguerilla zijn de nieuwe rische analyse er een moment komt dat men buzzwords waarmee verwezen wordt naar zich loszingt van de werkelijkheid acade juli 2011 nummer 5 40e jaargang 418 mici die zich bezinnen binnen cultural stu onszelf proberen een houding aan te leren dies dis-course analyse mediastudies over waar wijzelf en anderen iets aan zullen heb de retoriek kunnen helaas elke vorm van ben mocht ons ooit iets zo verschrikkelijks praktijk uit het oog verliezen ook wat het overkomen of iets anders verschrikkelijks pleidooi voor geïnformeerde meningen be we kunnen natuurlijk ook gaan de-batteren treft worden we geconfronteerd met het over het nut van de navo bom-bardemen feit dat we nooit volledigheid bereiken en ten en of alles wel goed is voorbereid en dat die onvolledigheid en onoverzichtelijk hoe het kan dat zo n grote operatie tegelij heid elk oordeel en handelen kunnen kertijd zo op een gok li-jkt maar er zijn opschorten daarom is het noodzakelijk om bijna meer opinies dan mensen in de geregeld terug te keren naar een realiteit die omloop en die vrouw

zit daar maar of ze zit tastbaar is zoals marjolein de vos 1999 in servie en op haar huis is een bom geval ons met de neus op de echte feiten drukte len met onze hartelijke groeten de vos 1999 wat heeft die vrouw uit kosovo daar nu allemaal aan helemaal niets die is in de er is inderdaad een gevaar dat retoriek alle eerste plaats het meest gebaat bij allerlei leed wegedeneert ontluisterend samen praktische dingen als dekens en schoon gevat in dat berichtje uit vrij nederland water en een plek waar ze althans voorlopig 24 4 1999 kan blijven liefst bij familie en vrienden wij kunnen weinig voor haar betekenen we uw vakantiegeld afstaan voor de kosova kunnen geld overmaken we kunnen voor ren of hebt u iets bedacht tegen dat soort haar bidden of aan haar denken we kunnen vervelende gedachten ronald soetaert vakgroep onderwijskunde universiteit gent ronald soetaert ugent be ps zoals gezegd hopelijk zijn deze analyse en materiaalverzameling gedateerd en blijft dit conflict niet aanslepen maar de manier van werken het verza melen van krantenknipsels videofragmenten het raadplegen en of opzetten van een website blijft een suggestie voor de toekomst de analyse van dit conflict illustreert hoe dit onderwerp vakoverschrijdend dient benaderd te worden en het illustreert tevens hoe taalleraren met een retorische lezing van de oorlog een belangrijke rol kunnen spelen in een zorgvuldige analyse als basis voor geïnformeerde meningen 40e jaargang nummer 5 juli 2011 419 bibliografie chomsky n 1999 the current bombings behind the rhetoric chomsky info articles 199903 htm crump e 1999 fc email from yugoslavia fwd alliance for computers and writing de vos m 1999 vaar met de stroom nrc handelsblad 12 4 1999 eekhout b 1999 navo s toekomst ligt in het midden oosten interview met prof erik suy de morgen 22 4 1999 gardner t 1999 23nd list of ten rhetoric of war tengrrl com tens 023 shtml galeano e 1999 als bommen konden spreken de morgen 14 4 1999 heldring j l 1999 de valstrik van het universalisme nrc handelsblad 6 4 1999 llosa m v 1999 het hoofd van milosevic de morgen 19 4 1999 reynebeau m 1996 de geschiedenis kruipt waar ze niet gaan kan de canon en de historiografie in r soetaert l top red een beeld van belezenheid den haag sdu uitgevers p 37 52 zizek 1999 the double extortion mailman lbo talk org 1999 1999 april 006230 html juli 2011 nummer 5 40e jaargang 420 40e jaargang nummer 5 juli 2011